

Zozijn Wzd-analyse 2024

Opzet van de Analyse Wzd

Een onderdeel van de Wzd is reflecteren en leren bij het voorkomen, toepassen en mogelijk afbouwen van onvrijwillige zorg. In deze analyse wordt teruggekeken naar de periode januari tot en met december 2024.

De analyse Wzd is tot stand gekomen op basis van een gesprek tussen de zorgaanbieder en de Wzd-functionarissen. Ter toetsing is deze analyse aangeboden aan de interne Bestuurscommissie Kwaliteit en Veiligheid. Vervolgens is deze analyse goedgekeurd in het Directie Overleg. Tot slot heeft de cliënten- en verwantenraad de mogelijkheid gekregen om te reageren. Zozijn heeft gekozen om de analyse in vijf onderdelen op te stellen:

1. Kwantitatieve analyse: Cijfermatige toelichting.
2. Kwalitatieve analyse: In het onderdeel 'kwalitatieve analyse' zullen we een voorzichtige duiding geven van de cijfers en enkele verwachtingen delen.
3. Vervolg implementatie Wzd: In dit onderdeel gaan we in op inhoudelijke thema's voor verdere implementatie van de wet in de komende periode.
4. Reactie CCR/CVR: In dit onderdeel staat de reactie van de CCR / CVR beschreven.

Bijlage: Vernieuwd Wzd beleid, loslaten stappenplan

1 KWANTITATIEVE ANALYSE

De kwantitatieve analyse komt tot stand op basis van het aantal beschreven maatregelen onvrijwillige zorg in de cliëntendossiers.

1.1 Unieke cliënten

150 cliënten hebben in 2024 één of meerdere vormen van onvrijwillige zorg ontvangen. In het jaar 2023 waren dat 123 cliënten. Dit is een stijging van 27 cliënten.

Zozijn biedt zorg en ondersteuning aan cliënten uit verschillende financiële kader, namelijk Wlz, Wmo en Jeugdwet. In totaal is er in 2024 zorg geboden aan 4701 cliënten. Binnen de kaders Jeugdwet en Wmo komt het incidenteel voor dat een cliënt een vorm van onvrijwillige zorg heeft. 2078 van de cliënten hadden een Wlz indicatie.

1.2 Aantal onvrijwillige zorg maatregelen

Het aantal onvrijwillige zorg maatregelen staan hieronder uitgewerkt per categorie en of deze zorg structureel gepland verloopt of ongepland. De ongeplande zorg wordt ook wel 'zo nodig' genoemd.

In totaal zijn er 497 maatregelen uitgevoerd in 2024, ten opzichte van 298 maatregelen uitgevoerd in 2023.

Onvrijwillige zorg categorieën	Nood-onvoorziene zorg		Structurele zorg met kenmerk 'zo nodig'		Structurele planbare zorg		Eindtotaal		
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	
Beperken van het recht op het ontvangen van bezoek					2	2	2	2	≡
Beperking in gebruik communicatiemiddelen					38	47	38	47	↑
Cameramonitoring					6	6	6	6	≡
Fysieke fixatie	5	22	17	71	8	13	30	106	↑
Insluiten in de eigen kamer	1	2	2	1	37	49	40	52	↑
Onderzoek van woon-/verblijfruimte op gedrag-beïnvloedende middelen en gevaarlijke voorwerpen					2	3	2	3	↑
Overige beperkingen eigen leven in te richten		1	2	10	134	161	136	172	↑
Overige vormen van insluiten	1			35	11	22	12	57	↑
Plaatsing op een gesloten afdeling					5	8	5	8	↑
Toedienen van medicatie		1			9	14	9	15	↑
Toezicht met andere elektronische middelen	3				3	3	6	3	↓
Toezicht met elektronische traceringsmiddelen					1	1	1	1	≡
Mechanische fixatie					6	14	6	14	↑
Overige beperking van de bewegingsvrijheid		1		1	5	9	5	11	↑
Totaal	10	27	21	118	267	352	298	497	↑

2 KWALITATIEVE ANALYSE

In 2023 is Zozijn gaan werken met de Wzd routekaart en een eigen uitvoering van de wet zorg en dwang. Het Zozijn beleid komt nagenoeg overeen met de bestuurlijke afspraken. Zozijn wil met het vernieuwde Wzd beleid bereiken dat er meer aandacht is voor de onvrijwillige zorg voorkomen en afbouwen en minder administratieve lasten ervaren worden door medewerker.

Sinds de invoering van de Wzd, blijft het voor Zozijn een uitdaging om de wet en het eigen beleid te volgen.

Reactie vanuit Wzd functionaris.

Er is een forse toename in het aantal maatregelen. Op het eerste gezicht lijkt negatief, maar het betekent dat er beter wordt geregistreerd, wat positief is. Er wordt steeds meer gepraat over onvrijwillige zorg. Zorgverantwoordelijken stellen vaker vragen aan de Wzd-functionaris. Bij twijfel over verzet wordt onvrijwillige zorg geregistreerd om zorgvuldig te handelen. In twijfelgevallen over (verborgen) verzet wordt er gekozen voor registratie als onvrijwillige zorg om zorgvuldig om te gaan met de in te zetten zorg. Een deel van de stijging in het aantal maatregelen is ook te verklaren doordat soms een oude maatregel wordt afgesloten en vervolgens een nieuwe maatregel wordt opgestart.

De maatregelen worden inhoudelijk steeds beter omschreven. In 2022 en 2023 lag de focus op registreren, maar in 2024 worden zorgverantwoordelijken uitgedaagd om een volledig plan te maken en zorgvuldig te beschrijven waarom onvrijwillige zorg nodig is en hoe dit afbouwt kan worden.

De Wzd-functionarissen blijven alert op mogelijke onderrapportage, met name bij de locaties waar veel onvrijwillige zorg plaats vindt. De focus van de betrokkene blijft soms nog gericht op de dagelijkse cliëntgebonden vragen, waardoor men onvoldoende toekomt aan het gesprek over de onvrijwillige zorg. Daarnaast wordt ook gesignaleerd dat er een tekort aan kennis en inzicht is rondom de Wzd bij een aantal betrokkenen.

Het afgelopen jaar is gebleken dat veel maatregelen niet op tijd worden geëvalueerd. Uit navraag bij de zorgverantwoordelijken (gedragswetenschappers) blijkt dat er verschillende redenen zijn waarom de maatregelen niet tijdig worden geëvalueerd en verwerkt in het cliëntdossier. De zorgverantwoordelijken geven aan dat, hoewel onvrijwillige zorg als prioriteit wordt gezien, andere cliëntgebonden zaken vaak urgenter zijn. Daarnaast zijn personeelwisselingen bij zowel de zorgverantwoordelijken als de deskundigen van andere disciplines (coördinerend ondersteuners) een belangrijke oorzaak.

De uitvraag onder de zorgverantwoordelijken heeft geresulteerd in een plan van aanpak. In het plan van aanpak zijn 4 doelen geformuleerd, namelijk onvrijwillige zorg op orde voor cliënten met een RM, onvrijwillige zorg op orde voor cliënten met Meerzorg, registratie onvoorzien of noodmaatregel en onvrijwillige zorg met een evaluatie datum van langer dan 6 maanden geleden. Elke 6 weken worden de maatregelen met evaluatiedatum gemonitord. De acties uit het plan van aanpak worden momenteel uitgevoerd of zijn reeds afgerond. Zo kunnen sinds oktober 2024 medewerkers onvoorzien of noodmaatregelen registreren bij het melden van een incident. Dit heeft geleid tot een toename in het aantal geregistreerde onvoorzien of noodmaatregelen. In 2023 waren er 10 maatregelen geregistreerd en onvoorzien of noodmaatregelen. In 2024 zijn er 27 onvoorzien of noodmaatregelen geregistreerd.

Reactie vanuit werkgroep beleid Wzd

In het afgelopen jaar heeft onze organisatie te maken gehad met een tijdelijke onderbezetting van Wzd-functionarissen, door niet gevulde vacature ruimte en een gedeeltelijke zwangerschapsvervanging. Deze situatie heeft geleid tot diverse uitdagingen en knelpunten in de uitvoering van de Wzd, bijvoorbeeld in langere wachttijden voor beoordelingen.

Vanwege het tekort aan Wzd-functionarissen is de vaste toewijzing van een Wzd-functionaris aan een specifieke woning losgelaten. Dit heeft als voordeel dat elke beschikbare Wzd-functionaris een ingestuurde maatregel kan oppakken. Het nadeel hiervan is dat zorgverantwoordelijken soms verschillen ervaren tussen de Wzd-functionarissen. Met deze werkwijze, tijdelijke aanstelling van een waarnemend Wzd-functionaris zijn de maatregelen vanaf het najaar 2024 weer op tijd beoordeeld.

In 2024 zijn er 3 locatiebezoeken afgelegd door de Wzd-functionarissen. Echter, in de zomer van 2024 is besloten voorlopig geen locatiebezoeken meer af te leggen vanwege het tijdelijk tekort aan Wzd-functionarissen.

2.1 Implementatie Team Frisse Blik

Deze rol is een samenvoeging van de rollen: onafhankelijke deskundige en interne deskundige. De Frisse Blik is een niet bij de zorg betrokken deskundige die meedenkt in het vormgeven van een maatregel, waarin gekeken wordt naar afbouw of alternatieve manieren om de noodzakelijke zorg te geven. Het Team Frisse Blik heeft meegekeken bij 16 cliënten. De adviezen variëren van het bieden van ruimte om te experimenteren tot praktische oplossingen zoals zorgtechnologie en aanpassingen in het dagprogramma. Er wordt kritisch gekeken naar het gebruik van onvrijwillige zorg en gezocht naar toegankelijke alternatieven. Een praktisch voorbeeld hiervan is het toevoegen van een vlaggetje en een lichtgevend hesje aan de fiets van de cliënt en begeleider. Dit vergroot de zichtbaarheid voor andere verkeersdeelnemers en vermindert de spanning bij de begeleiding tijdens het fietsen.

2.2 Rol medisch behandelaar

Binnen Zozijn werken verschillende disciplines binnen de Arts VG-Praktijk nauw samen. Afhankelijk van de zorgvraag wordt bepaald welke expertise of specialisme nodig is en welke medische behandelaar de vraag oppakt. Dit gebeurt volgens het "stepped care" principe. Zowel de Arts VG als de Verpleegkundig Specialist (VS) kunnen betrokken zijn bij de onvrijwillige zorg, categorie 1-3.

Voor cliënten met een Wlz-indicatie verblijf met behandeling is de rol van de arts of VS VG binnen Zozijn nog niet voldoende vastgelegd en geborgd. In 2024 is een werkgroep gestart met het ontwikkelen van een stevig beleid en praktische uitvoering voor het betrekken van een Arts VG of Verpleegkundig Specialist bij het beoordelen van onvrijwillige zorg. Door nauw overleg en samenwerking kunnen zorgverleners elkaars expertise benutten en zorgen voor een brede benadering van de zorgverlening.

2.3 Cliënt vertrouwenspersoon

Uit de terugkoppeling inzet Cliëntenvertrouwenspersoon Wzd (CVP Wzd) is het volgende gebleken. In 2024 werd er 41 keer voorlichting gegeven en 94 locatiebezoeken in de diverse regio's afgelegd door de CVP Wzd. De CVP Wzd ondersteuning geboden bij 7 kwesties.

3 VERVOLG IMPLEMENTATIE WZD IN 2025

Zozijn blijft de ontwikkelingen van de Wzd landelijk volgen. We zijn ons bewust dat we buiten de wettelijke lijnen de Wzd uitvoeren. Mochten er landelijke ontwikkelingen zijn waardoor we ons genoodzaakt weten om ons beleid aan te passen, dan wordt dit opgepakt.

3.1 Implementatie Vernieuwd beleid Wzd

In 2025 zal aan een verdiepende implementatie gewerkt worden, met een strakke monitoring. Er zal expliciet aandacht zijn voor een volledige registratie van zowel de nood- of onvoorziene maatregelen als afgesproken onvrijwillige zorg. Het tijdig evalueren en juist registreren van onvrijwillige zorg blijft prioriteit. De rol van de zorgverantwoordelijke in taak en omvang wordt besproken, waarbij ook aandacht is voor een meer uniforme uitvoering daarvan. Een e-learning is verplicht voor coördinerend (pedagogisch) ondersteuners en gedragswetenschappers en beschikbaar voor ondersteuners.

3.2 Wzd-functionaris

Medio maart 2025 zal het team van Wzd-functionaris op sterkte zijn. Er wordt een taskforce opgericht om onvrijwillige zorg op locatie te bespreken. Deze taskforce zal zich richten op het evalueren en verbeteren van de huidige onvrijwillige zorg, met als doel de kwaliteit van zorg te waarborgen.

3.3 Rol medisch behandelaar

In 2024 is een werkgroep begonnen met het ontwikkelen van een sterk beleid en praktische uitvoering voor het betrekken van een medische behandelaar van de arts VG-praktijk Zozijn bij het beoordelen van onvrijwillige zorg. Voor cliënten met een Wlz-indicatie voor verblijf met behandeling is dit de Arts VG of Verpleegkundig Specialist.

De overige rollen vanuit de Wzd, zoals zorgverantwoordelijke en deskundige vanuit een ander discipline blijft ongewijzigd. In 2025 zal een nieuw beleid en proces worden geïmplementeerd, waarbij de aandacht uitgaat naar de onderlinge samenwerking met betrokken professionals.

3.4 Team Frisse Blik

Team Frisse Blik streeft naar betere vindbaarheid door gedragswetenschappers en efficiënter werken door casussen te bundelen voor één afstemmingsmoment per gedragswetenschapper. Daarnaast nemen teamleden deel aan nationaal georganiseerde verdiepingsdagen over de Wzd om hun expertise verder uit te breiden.

REACTIE CENTRALE CLIENTEN- EN VERWANTENRAAD (CCR / CVR)

De centrale cliëntenraad en centrale verwantenraad hebben de Wzd analyse ontvangen en besproken. De CCR heeft een toelichting gehad. Veel van onze vragen zijn beantwoord. We zijn blij om te lezen dat de voorgenomen plannen van vorig jaar in gang zijn gezet of al zijn afgerond. Ook is sinds maart 2025 is het team van Wzdfunctionarissen weer in volledige bezetting. Het valt de raden op dat er in 2024 meer meldingen zijn gedaan, ondanks dat een afname was verwacht. In het rapport staan een aantal verklaringen hiervoor. Zo worden maatregelen vaker worden gemeld, ook als het twijfelgevallen zijn. CCR denkt dat de toename van het aantal maatregelen ook te maken kan hebben met de toegenomen zorg voor met zwaardere doelgroepen. Bovendien zien zij dat maatregelen toenemen door onvoldoende bekendheid met de cliënt. Bijvoorbeeld bij nieuwe medewerkers en nog niet stabiele teams. We zouden het op prijs stellen als daar ook aandacht aan wordt besteed, om te zorgen dat Wzd maatregelen zorgvuldig worden uitgevoerd en dat er voldoende aandacht is voor de cliënten.

BIJLAGE VERNIEUWD WZD BELEID BINNEN ZOZIJN

Vooruitlopend op nieuwe wetgeving heeft het Zorg DO in mei 2023 gekozen voor een vereenvoudigde uitvoering van de Wet zorg en dwang. Hiermee wil Zozijn bereiken dat er meer aandacht is voor het werken vanuit de visie op onvrijwillige zorg en er minder administratieve lasten ervaren worden. Vanaf oktober 2023 wordt volgens dit nieuwe beleid gewerkt.

Belangrijke wijzigingen worden hieronder weergegeven:

- Zozijn laat het stappenplan los en volgt de Zozijn Wzd routekaart, zodat dit aansluit bij de reguliere besprekingen over het zorgplan.
- Vrijwillige maatregelen, art. 2.2, worden uitgevoerd volgens de reguliere methodische werkwijze en vallen daarmee buiten de routekaart van Zozijn.
- Stoppen met aanvragen van Wzd op art. 21 (besluit tot opname en verblijf)
- Locatie register eens per half jaar updaten en locaties waar een cliënt verblijft met een art. 21 niet registreren als accommodatie.

1 Zozijn volgt de bestuurlijke afspraken.

Op vrijdag 2 februari 2024 hebben 18 organisaties akkoord gegaan met de [bestuurlijke afspraken](#) over de uitvoering van de Wet zorg en dwang. Deze afspraken sluiten komen voor een groot deel overeen met het Vernieuwde Wzd beleid. Zozijn sluit zich aan bij deze bestuurlijke afspraken. De VGN heeft deze afspraken bewust niet ondertekend en heeft een eigen tegenvoorstel gedaan naar VWS. [VGN Notitie voorstellen om de Wzd fundamenteel te wijzigingen februari 2024](#). Het vernieuwde Wzd beleid binnen Zozijn pas binnen de kaders van de VGN notitie.

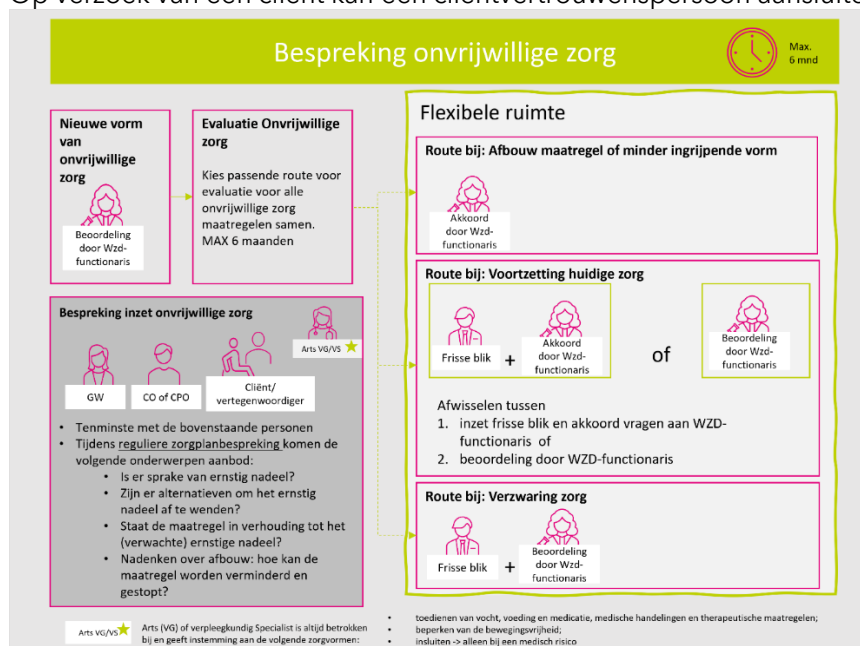
2 Visie op onvrijwillige zorg

Als Zozijn sluiten wij aan bij de cliënt zodat hij of zij een veilig en gelukkig leven kan leiden, daarbij is voorkomen en terugdringen van onvrijwillig zorg een "must".

3 Wzd routekaart

Bij Zozijn willen we werken aan de afbouw van onvrijwillige zorg. Het afbouwen is niet altijd eenvoudig. Daarom is het bespreken van alternatieve vormen belangrijk. De gedragswetenschapper neemt de regie (zorgverantwoordelijke) om die samen met de cliënt en/of met de mensen die dicht om de cliënt heen staan te bespreken. Hieronder staat de Wzd routekaart van Zozijn. Het alternatieve stappenplan. Met deze routekaart kan de onvrijwillige zorg op een passende manier geëvalueerd worden, met zo min mogelijk administratieve lasten.

Op verzoek van een cliënt kan een clientvertrouwenspersoon aansluiten bij het gesprek.

Figuur 1 Wzd Routekaart

4 Vrijwillige maatregelen, art. 2.2

In artikel 2, tweede lid, Wzd, worden bepaalde vormen van zorg gelijkgesteld aan onvrijwillige zorg. Dit betreft vrijwillige zorg, maar hierbij wordt toch het volgen van het stappenplan verplicht. Deze maatregelen worden als zo ingrijpend beschouwd dat zij, ook als de cliënt zich er niet tegen verzet en zelfs als de vertegenwoordiger er - in het geval van wilsonbekwaamheid - mee instemt, niet zomaar in het zorgplan kunnen worden opgenomen. In de landelijke evaluatie is uitgebreid aandacht besteed aan de positie van cliënten die zich niet kunnen verzetten en tegelijkertijd geen bereidheid kunnen tonen. In de beleidsreactie evaluatie Wvggz/Wzd heeft de minister een reactie gegeven op de verplichting om het stappenplan te volgen voor vrijwillige maatregelen. De minister geeft aan dat het verplicht doorlopen van het stappenplan vervangen kan worden door een beschrijving op te nemen in het beleid t.a.v. het zorgvuldig besluiten en evalueren van de zorg. Zozijn is van mening dat de evaluatie zeer zorgvuldig en kwalitatief moet zijn en dat hierbij aangesloten wordt bij het reguliere methodische werken. In het beleid is de uitvoering van de vrijwillige Wzd maatregel beschreven.

5 Art. 21:

Besluit tot opname en verblijf (art. 21 Wzd): De cliënt kan niet (meer) overzien wat een opname betekent en kan daarom niet vrijwillig of met de toestemming van familie worden opgenomen. Een onafhankelijke toets door het CIZ kan toetsen of de cliënt geen verzet vertoont tegen de opname. De cliënt kan met een besluit tot opname en verblijf van het CIZ uitsluitend opgenomen worden in een Wzd-geregistreerde accommodatie.

Op basis van dit artikel ontvangt de cliënt geen aanvullende rechtsbescherming. Er is enkel een toets of er geen sprake is van verzet bij de cliënt. Dit is de reden dat de nut en noodzaak van art. 21 landelijk ter discussie wordt gesteld. Een besluit tot opname en verblijf aanvragen verhoogt (administratieve) lasten zonder directe meerwaarde voor een cliënt.

Vanaf november 2023 vraagt Zozijn geen art. 21 Wzd meer aan. Dit besluit is genomen in het Directie Overleg 31 oktober 2023.

6 Wzd- locatieregister

Een zorgaanbieder die gedwongen zorg verleent onder de Wet zorg en dwang of Wet verplichte ggz moet zijn locaties geregistreerd hebben in het openbaar locatieregister.

Zozijn zal eens per half jaar het locatieregister updaten, dit is een verruiming t.a.v. de wettelijke regels. Dit besluit is genomen in het Directie Overleg 31 oktober 2023.

7 Locatiebezoek door Wzd-functionaris

Bij een locatiebezoek komt de Wzd-functionaris langs op de locatie. Het doel van het gesprek is om informeel mee te kijken met de toepassing van de onvrijwillige zorg. Bij het locatiebezoek wordt de situatie ter plaatse bekeken en besproken. Het locatiebezoek heeft als doel een kwaliteitsimpuls te geven om afbouw van onvrijwillige zorg te stimuleren en de Wzd-functionaris helpt om zijn primaire taak goed te kunnen uitvoeren. Het beoordelen en accorderen van de maatregel zal effectiever verlopen. De Wzd-functionaris bezoekt locaties waar meer dan 5 vormen van onvrijwillige zorg uitgevoerd worden of;

- Op verzoek van de gedragswetenschapper of manager RVE
- Op verzoek van de Wzd-functionaris
- Op verzoek van de cliënt of de verwant

Bij het locatiebezoek zijn de volgende functionarissen aanwezig gedragswetenschapper, manager RVE, coördinerend ondersteuners en Wzd-functionaris